

16.2.89

Cesty k demokracii po lednových událostech
(Prohlášení Hnutí za občanskou svobodu)

Od lednových událostí nás dělí jen několik málo týdnů. Přesto je zřejmé, že představují významný mezník našich nejnovějších dějin. Po celý týden vycházeli Pražané i přespolní do ulic, nechali se bit, decimovat vodními děly, obrněnými transportéry a policejními psy, riskovali policejní, administrativní i justiční perzekuci. Tisíce a desetitisíce zúčastněných řekly tak své rozhodné "ne" dosavadním pokusům státní moci udržet je v postavení mlčenlivé a pasivní masy.

Jejich protesty jsou projevem rostoucí touhy společnosti rozhodovat o vlastním osudu. Stále větší je počet těch, kdož už nechtějí mlčky přihlížet k tomu, jak s jejich životy, s životy jejich dětí a s výsledky jejich práce disponuje moc, která se necítí nikomu odpovědná. Veřejnost odmítá zlovolnou kampaň vedenou proti manifestantům, proti občanským iniciativám a proti všem nezávislým postojům. Na obranu svobody projevu, na obranu všech nespravedlivě uvězněných, jmenovitě pak na obranu spisovatele Václav Havla vystoupila i velká část pracovníků kultury a vědy, dělníci, pracovní kolektivy a studenti. Kromě těchto občanů vystoupil v tomto smyslu i představitel katolické církve, arcibiskup pražský, kardinál František Tomášek.

Přes tyto zjevné příklady politické emancipace společnosti pokračují oficiální sdělovací prostředky v nevybíravém a lživém ostouzení těch, kteří projevují občanskou odvahu a hledají východisko ze společenské krize. Zvláště politováníhodnou kapitolou v tomto tažení je zneužívání extrémních reakcí na krizi společnosti. Nemáme možnost zjistit, nakolik jsou zprávy o teroristických výhrůžkách z posledních dnů hodnověrné, nevíme, kdo stojí za těmito provokacemi a za teroristickým činem v Ústí nad Labem. Nepochybné však je, že jich moc zneužívá k pošpinění a diskreditaci nezávislých občanských iniciativ všeho druhu. Není snad třeba znovu zdůrazňovat, že všechny teroristické prostředky jsou v naprostém rozporu s našimi mravními a politickými principy a v rozporu s deklarovanými principy všech ostatních občanských iniciativ. Je to naopak státní moc, která místo dialogu provokuje násilí a brutálními prostředky postupuje proti občanům. Přitom záměrně dramatizuje situaci a vyvolává konfrontační atmosféru ve společnosti. Nově přijatá zákonná opatření neslouží ke zlepšení stavu veřejného pořádku a oprávněných zájmů občanů, ale přivádějí zemi na pokraj vyjimečného stavu.

Tváří v tvář hluboké krizi, kterou prožíváme, znovu prohlašujeme, že jsme stoupenci celospolečenského dialogu jako jediného prostředku k obnovení důvěry a iniciativy ve společnosti. Bez této důvěry, bez vůle většiny občanů podílet se na nápravě našich věcí, uskutečnit zásadní politické a hospodářské reformy se staneme zemi bez budoucnosti a stihne nás katastrofa, jejíž povahu a rozsah lze již dnes odhadnout. Z celospolečenského dialogu nemůže být vylučován nikdo. Nemohou z něho být vylučovány nezávislé občanské iniciativy, které usilovaly o konstruktivní dialog dávno předtím, než se z něho stalo oficiální heslo. Nemohou z něho být vylučovány církve, společenské organizace, lidé řídící hospodářství na všech stupních, nová vláda a samozřejmě ani KSČ. Vláda Ladislav Adamce se uvedla tím, že stav československého hospodářství je podstatně horší, než se dosud oficiálně předpokládalo,

a že to má své hluboké kořeny v minulosti. To vrhá nové světlo na četné kritické hlasy, které po dlouhá léta upozorňovaly na vadné koncepce a problematickou praxi společenského života. Politické vedení přesto dále prokazuje neochotu poučit se z vlastních chyb a trvá na bezduchem monologu, jejíž nesmí rušit žádný odlišný názor. Je to zcestná orientace, jejíž zhoubnost pocituje nejen široká veřejnost, ale i mnozí členové KSČ a její funkcionáři.

Dramatickou kulisou tohoto přešlapování na místě jsou zásadní změny, které probíhají v Sovětském svazu, Polsku a Maďarsku. Politické vedení naší země se staví zřetelně proti tomuto pohybu, brání z obavy o své postavení radikálním změnám a stává se tak předním nositelem stalinistických koncepcí ve Východní Evropě. Ve svých důsledcích to vážně ohrožuje proces uvolňování, který významným způsobem posunula kupředu vídeňská KBSE.

Upozorňujeme se vši vážností na odpovědnost, kterou v této chvíli nesou nejvyšší představitelé moci v naší zemi. Mnozí z nich, zatíženi minulostí, svou účastí na prohlubování stagnace, na brežněvovských koncepcích reálného socialismu, trpí strachem ze ztráty osobních pozic, a proto se obávají přímého rozhovoru s občany. Navykli si jednat represivně v každé složitější situaci a projevují zřetelnou bezradnost. Jejich volání po kompetentnosti určené středním článkům řízení by mělo začít zkoumáním kompetentnosti vlastní.

Za daných okolností považujeme za nutné vyslovit tyto požadavky:

1. Požadujeme, aby z funkcí v politickém vedení země odstoupili ti, kteří nesou odpovědnost za daný stav společnosti a nadále omezují prostor pro dialog a brání zásadním politickým a hospodářským změnám.
2. Žádáme poslance Federálního shromáždění, aby, vědomi si své odpovědnosti před lidem, odmítli schválit zákonná opatření přijatá jeho předsednictvem dne 14.2.1989, která rozšiřují dosavadní možnosti represe vůči občanům.
3. Žádáme, aby oprávněné požadavky občanů a veřejný pořádek byly zajištěny nikoli omezováním základních občanských práv, přijímáním mimořádných zákonných opatření a zesilováním represe vůči občanům, ale naopak, aby politické vedení země, vláda a zákonodárny sbory respektovaly občanská práva především tím, že zaručí všem občanům a nezávislým iniciativám svobodu shromažďování, svobodu spolčovací, svobodu projevu. Uznání a zajištění těchto občanských práv a svobod je nezbytným předpokladem účasti občanů na procesu politických a hospodářských změn, na veřejných záležitostech a společenském dialogu, rozvoji všech se všemi o cestě k demokracii.

16.2.1989

Za prozatímní koordináční výbor a účastníky Hnutí za občanskou svobodu

Rudolf Battěk
Václav Benda
Pavel Bratinka
Ján Čarnogurský
Tomáš Hradílek
Jozef Jablonický

Jiří Kantůrek
Jan Kozlík
Miro Kusy
Ladislav Lis
Anna Marvanová
Jaroslav Mezník

Pavel Nauman
Jaroslav Šabata
Milan Šimečka
Jan Šimsa
Jan Štern
Saša Vondra